

Рубай О., Маркив Г. Сущность, роль и объективная необходимость совершенствования управления денежными потоками предприятий

Рассмотрены теоретические и практические аспекты управления денежными потоками предприятий с целью поиска направлений их оптимизации в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: денежный поток, средства, оптимизация, ликвидность, финансовая устойчивость.

Стаття надійшла 28.02.2017

УДК 338.434:631.16

**СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ**

*О. Грицина, к. е. н., О. Шолудько, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. В умовах переходу України до ринкової економіки гостро постає проблема зростання добробуту громадян, одним із напрямів якого є покращання пенсійного забезпечення. Система пенсійного забезпечення, яка нині функціонує в нашій державі, є далекою від досконалості, а проблема реформування пенсійної системи – одна з найгостріших в Україні.

Реформування пенсійної системи розпочалося у 2003 р. з прийняттям Законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення». За законодавчими актами пенсійне забезпечення передбачає трирівневу систему: державна солідарна система, накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та система добровільного недержавного пенсійного забезпечення [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Державна солідарна система побудована за принципом солідарності поколінь – працююче населення забезпечує непрацююче. Якщо у 1991 р. у нас було 14,8 млн пенсіонерів, то на сьогодні їх налічується 12,6 млн осіб. Водночас за ці роки зменшилася кількість платників страхових внесків, що посилює навантаження на працююче населення. Сьогодні рівень мінімальної пенсії не забезпечує фізичні, духовні потреби літніх людей, тому вони змушені працювати, щоб вижити. Зараз в Україні налічується понад 2 млн 700 тис. працюючих пенсіонерів. При цьому розмір мінімальної пенсії становить 42 дол. США, водночас у Польщі він складає 220 доларів, в Австрії – 960 доларів. Тобто в Україні мінімальна пенсія у 5,2 раза нижча, ніж у Польщі, у 23 рази нижча, ніж в Австрії. При цьому 62 % українських пенсіонерів отримують пенсію, меншу за 1500 грн; на 10 працюючих припадає 11 пенсіонерів, а дефіцит Пенсійного фонду у 2016 р. зріс до 144,9 млрд гривень.

Отже, питання вдосконалення пенсійної системи та розробки виваженої державної політики щодо пенсійного забезпечення є актуальними і потребують розробки наукових підходів до їх вирішення.

Формування механізму пенсійного забезпечення вимагає наукового обґрунтування, визначення основ функціонування пенсійної системи.

Питання пенсійного забезпечення у своїх працях розглядали такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як С. Березіна, В. Гордієнко, Б. Зайчук, Ю. Палків, Д. Полозенко, А. Загородній, В. Райхер, С. Юрій та ін. Основними об'єктами їхніх досліджень була суть пенсійного забезпечення та його роль, особливості та механізм функціонування.

Постановка завдання. Нашим завданням було з'ясування стану пенсійної системи в Україні та окреслення напрямів її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Згідно з прогнозами фахівців ООН щодо демографічного розвитку України до 2050 р. очікується зростання кількості громадян пенсійного віку за скорочення загальної кількості населення країни та населення працездатного віку [4] (див. табл.).

Таблиця

Прогноз кількості населення України, тис. осіб

Рік	Всього	З них	
		працездатного віку	пенсійного віку
2001	48415,5	27984,7	11492,8
2005	47447,8	28706,1	11204,9
2010	46008,5	28091,9	11377,5
2015	44616,5	26570,7	11840,1
2020	43150,8	24905,7	12273,8
2030	40536,2	22566,3	12950,5
2040	38526,3	19533,0	14328,0

Як зазначено, на сьогодні в Україні на утримання одного пенсіонера працює 1,1 особи. У західноєвропейських країнах цей показник становить 3,8 особи. Незважаючи на досить значні внески до Пенсійного фонду України, коштів не вистачає. Зараз дефіцит покривають за рахунок бюджетних асигнувань. У бюджеті Пенсійного фонду на 2017 р. дотація з держбюджету перевищує 140 млрд гривень. «Залатати» дірку у Пенсійному фонді, за словами міністра соціальної політики А. Реви, можна трьома способами: зменшити кількість тих, хто отримуватиме пенсії, підвищити податки або збільшити кількість платників єдиного соціального внеску. Уряд, наразі, вирішив зупинитися на останньому варіанті, оскільки є змога це зробити за рахунок величезного сектору тіньової економіки. В Україні зараз проживає 26 млн осіб працездатного віку, 16 млн з них працює, 2 млн – офіційно числяться безробітними. Де решта 8 млн, ніхто не знає. Зі 16 млн працюючих ЄСВ сплачують 10,5 млн, з них 4 млн – з мінімальної зарплати. Пенсіонерів налічується близько 12,6 млн, з них 8,5 млн отримують пенсії на рівні прожиткового мінімуму у розмірі 1247 гривень. Кілька сотень тисяч отримують 949 гривень. Попри встановлений законом максимальний розмір пенсії у розмірі 10740 грн, 19 тис. пенсіонерів отримують щомісяця від 10 до 20 тис. грн, а 2,2 тис. – понад 20 тис. грн

пенсії. Сьогодні в Україні склалася ситуація, що ті, хто працював 35 років, сплачуючи соціальні внески, і ті, хто не працював взагалі або працював нелегально, нічого не сплачуючи, отримують однакові за розміром пенсії.

Отже, розмір пенсій державної солідарної системи залишається низьким і потребує перегляду з метою забезпечення кожному пенсіонеру гідних умов життя.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачає формування в складі пенсійної системи України накопичувальної системи загальнообов'язкового пенсійного страхування та системи недержавного пенсійного забезпечення, яка базується на засадах добровільної участі [1; 2].

Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні повинна була запрацювати ще у 2007 році. Однак цього не сталося. Хоча законодавчо було визначено три фонди: відкритий пенсійний фонд, учасниками якого можуть бути будь-які фізичні особи; корпоративний пенсійний фонд, засновником якого є юридична особа – роботодавець або декілька юридичних осіб – роботодавців, та професійний пенсійний фонд, засновником якого можуть бути об'єднання юридичних осіб – роботодавців, об'єднання фізичних осіб.

Накопичувальний фонд – це цільовий позабюджетний фонд, який акумулює страхові внески застрахованих осіб, що обліковуються на накопичувальних пенсійних рахунках та інвестуються з метою отримання інвестиційного доходу на користь застрахованих осіб. Активи такого фонду повинні використовуватися для оплати договорів страхування довічних пенсій або одноразових виплат застрахованим особам, членам їх сімей чи спадкоємцям.

Загалом формування накопичувальної системи може стати ефективним засобом зменшення впливу старіння населення на пенсійну систему.

Недержавні пенсійні фонди є третім рівнем пенсійної системи. Відомо, що система недержавного пенсійного забезпечення базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення. Ця система є подібною до пенсійних систем Німеччини, Швеції, Великобританії та інших провідних країн із ринковою економікою, в яких починаючи, як правило, з 30-річного віку, не покладаючись на державу, молодь починає відраховувати частину заробітку до недержавного пенсійного фонду.

Недержавне пенсійне забезпечення здійснюється шляхом укладання пенсійного контракту між пенсійним фондом і його вкладником. Гроші накопичуються на рахунках недержавного пенсійного фонду, інвестуються з часом виплачуються у вигляді додаткових пенсій. У такий спосіб всі учасники фонду забезпечують собі гідні умови життя під час перебування на пенсії, що заохочує працююче населення до участі у недержавних пенсійних фондах.

Висновки. Отже, пенсійна система України перебуває у надзвичайно складному фінансовому стані та не забезпечує пенсіонерів необхідним доходом (пенсією) для підтримання гідного рівня життя. На сьогодні ні підвищення пенсійного віку, ні збільшення стажу не вирішать проблему дефіциту Пенсійного фонду. Необхідно нарешті відмовитися від однорівневої солідарної пенсійної

системи, яку отримали у спадок від СРСР, і перейти на трирівневу накопичувальну, де другий півень – це загальнообов’язкове державне пенсійне страхування (коли від зарплати щомісяця на особистий рахунок в банку перераховується певний відсоток), а третій – добровільне недержавне пенсійне забезпечення (коли працівник сам витрішує, чи потрібно йому додатково відкладати якісь кошти і в якому розмірі). У результаті дефіцит Пенсійного фонду з року в рік скорочуватиметься. Після проведення пенсійної реформи, коли пенсія стане достатньою, потрібно встановити правило: або ти працюєш, отримуєш зарплату і виходиш на пенсію пізніше, але пенсія в тебе буде більшою, або йдеш відразу і отримуєш пенсію, але не працюєш. Таке правило діє в усьому світі. Запровадити пенсійну реформу планують до кінця 2017 року на підставі парламентських слухань, які відбудуться у червні 2017 року.

Така пенсійна реформа розрахована насамперед на молодих людей, тобто тих, хто сьогодні працює. Саме вони повинні розуміти, яка перспектива їх чекає в майбутньому щодо пенсійного забезпечення, і відповідно до цього планувати свою діяльність і своє життя так, щоб не мати проблем у старості.

Бібліографічний список

1. Загородній А. Г. Проблеми та шляхи вдосконалення пенсійної системи України / А. Г. Загородній, Л. М. Пилипенко // *Фінанси України*. – 2010. – № 6. – С. 15–24.
2. Мних М. В. Страхування та його роль у забезпеченні соціального захисту населення / М. В. Мних // *Фінанси України*. – 2007. – № 6. – С. 39–46.
3. Полозенко Д. В. Розвиток пенсійної системи України / Д. В. Полозенко // *Фінанси України*. – 2009. – № 10. – С. 18–26.
4. Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-ІУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15.
5. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-ІУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15.
6. Ткаченко Н. В. Роль недержавних пенсійних фондів у розвитку фінансового ринку України / Н. В. Ткаченко // *Фінанси України*. – 2010. – № 12. – С. 69–79.

Грицина О., Шолудько О. Стан, проблеми та шляхи вдосконалення пенсійної системи в Україні

В умовах переходу України до ринкової економіки гостро постає проблема зростання добробуту громадян, одним із напрямів якого є покращання пенсійного забезпечення. Система пенсійного забезпечення, яка нині функціонує в нашій державі, є далекою від досконалості, а проблема реформування пенсійної системи є однією із найгостріших в Україні. Реформування пенсійної системи розпочалося у 2003 р. з прийняттям законів України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення». За законодавчими актами пенсійне забезпечення передбачає трирівневу систему: державна солідарна система, накопичувальна система загальнообов’язкового державного пенсійного страхування та система добровільного недержавного пенсійного забезпечення.

Ключові слова: пенсійна система, пенсійна реформа, недержавне пенсійне забезпечення, накопичувальна пенсійна система.

Hrytsyna O., Sholudko O. Status, problems and improvement of the pension system in Ukraine

In the transition to a market economy Ukraine acute problem of the welfare of citizens, one of the areas which is to improve pensions. Pension system, which is now functioning in our country is far from perfect, and the problem of pension reform is one of the most acute in Ukraine. Reforming the pension system in Ukraine started in 2003 with the adoption of the Law «On Compulsory State Pension Insurance» and «On private pension provision». According to the legislation provides for pension benefits on three levels: state PAYG, the funded system of compulsory state pension insurance system and voluntary private pensions.

Key words: pension system, pension reform, private pension provision, the funded pension system.

Грицына О., Шолудько О. Состояние, проблемы и пути совершенствования пенсионной системы в Украине

В условиях перехода Украины к рыночной экономике остро стоит проблема роста благосостояния граждан, одним из направлений которого является улучшение пенсионного обеспечения. Система пенсионного обеспечения, которая в настоящее время функционирует в нашей стране, далека от совершенства, а проблема реформирования пенсионной системы является одной из самых острых в Украине. Реформирование пенсионной системы началось в 2003 году с принятия Законов Украины «Об обязательном государственном пенсионном страховании» и «О негосударственном пенсионном обеспечении». Согласно данным законодательных актов пенсионное обеспечение предусматривает трехуровневую систему: государственная солидарная система, накопительная система обязательного государственного пенсионного страхования и система добровольного негосударственного пенсионного обеспечения.

Ключевые слова: пенсионная система, пенсионная реформа, негосударственное пенсионное обеспечение, накопительная пенсионная система.

Стаття надійшла 24.04.2017

УДК 657:336.71

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОМІЖНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БАНКУ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

*Н Жидовська, к. е. н., Т. Гром'як, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Від часу переходу вітчизняної банківської системи у січні 1998 р. на ведення бухгалтерського обліку відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) Національний банк України активно працює над удосконаленням правового забезпечення цього процесу та його узгодженням із вимогами МСФЗ. Однак ще існують певні розбіжності між вимогами чинного